

Litukan ympäristöohjelma

Ympäristöohjelman tavoitteet

Litukan siirtolapuutarhayhdistyksen ympäristöohjelman tavoite on:

- Tuoda esille siirtolapuutarhan arvo osana tamperelaista kaupunkiympäristöä
- Auttaa ottamaan huomioon palstalaisten ja yhdistyksen toiminnan ympäristövaikutukset
- Tarjota palstalaisille ohjeita ja neuvontaa
- Suunnitella yhdistyksen yhteisiä toimia ympäristön viihtyisyyden ja ekologisuuden edistämiseksi

Litukka osana Tampereen kaupunkiympäristöä

Litukalla rakennuksineen ja viljelypalstoineen on kulttuurihistoriallinen merkitys, koska se on Suomen vanhin alkuperäisellä paikallaan edelleen sijaitseva suomenkielinen siirtolapuutarha-alue. Litukan siirtolapuutarha on perustettu vuonna 1922. Jo aiemmin alueella toimi koululaisten kasvitarha. Historiallisesti Litukka on ollut arvokas alue tamperelaisille.

Alueella on sekä vanhoja että uudempia mökkejä eri vuosikymmeniltä, vuonna 1953 rakennettu Kerhotalo sekä puutarhatontit, joiden puustossa ja istutuksissa näkyy alueen satavuotinen historia. Palstojen määrä on nykyisin 201.

Litukkalaisille siirtolapuutarha merkitsee mahdollisuutta puutarhanhoitoon, lepoon, mökkeilyyn ja yhteiseen toimintaan. Litukkalaiset pitävät itse huolta palstoistaan ja valitsevat, mitä koriste- ja hyötykasveja he viljelevät. Yhteiset alueet hoidetaan pääasiassa talkoilla.

Litukalla on rikas kasvilajisto ja puutarhamiljöölle tyypillinen eläimistö. Litukan alueen maaperä muodostuu saraturpeen ja saven muodostamista vyöhykkeistä, mikä tarjoaa erinomaisen kasvualustan erilaisille kasvilajeille ja rikkaan elinympäristön maaperän pieneläimille ja hyönteisille. Alueella pesii ja hankkii ravintoa runsaasti erilaisia lintulajeja. Nisäkkäistä siilejä ja rusakoita esiintyy paljon sekä talvisin peuroja.

Aluetta halkoo pohjoispuolella avo-ojana Litukanoja, joka palvelee hulevesien luonnonmukaista hallintaa Tampereella. Avo-ojat turvaavat kaupunkiluonnon monimuotoisuutta ja ovat tämän takia säilytettäviä kohteita. Litukan alue on myös monien kasvi- ja eläinlajien ekologinen käytävä, jonka kautta ne voivat siirtyä eri viheralueiden välillä.

Tampereella Litukan siirtolapuutarhalla on erityinen rooli helposti saavutettavana siirtolapuutarhana sekä Kalevan virkistysalueena. Kun Kalevan alue tiivistyy täydennysrakentamisen myötä, korostuu olemassa olevien viheralueiden merkitys aiempaa enemmän. Alueella vierailijoille Litukka tarjoaa elämyksellisen ympäristön, jonne kaikkien ulkoilijoiden on helppo tulla ja jossa järjestetään myös erilaisia avoimia tapahtumia.

Siirtolapuutarhan kävelytiet ja leikki-alueet tarjoavat lähialueen asukkaille hoidettuja nurmialueita ja leikkipuistoja elämyksellisemmän virkistysympäristön. Avoimissa tapahtumissa moni viljelijä avaa mökkinsä portit ja vierailijat pääsevät tutustumaan lähemmin siirtolapuutarhakulttuuriin ja erilaisiin viljelytapoihin.

Yhdistyksen keskeiset toimet

Litukan kaikilla palstalaisilla ja yhdistyksellä on tärkeä rooli luonnon monimuotoisuuden säilyttäjänä. Tiedottaminen ja neuvonta ovat tehokkaimmat keinot ympäristöasioiden ja -asenteiden parantamisessa. Ne kannattaa sisällyttää kaikkeen mahdolliseen yhdistyksen yhteiseen toimintaan, kuten talkoisiin ja tapahtumiin. Myös kerhoja ja opintopiirejä voidaan kokeilla.

Yhdistyksen nettisivuille ja paperisenakin jaettavaksi laaditaan käytännönläheiset ohjeet ympäristöasioiden parantamiseksi. Tietoa jaetaan uusille litukkalaisille jo siinä vaiheessa, kun he kyselevät palstan ostamisesta.

Ympäristöohjelma hyväksytään yhdistyksen yleisessä kokouksessa.

Ympäristötavoitteet kirjataan omana kohtanaan yhdistyksen vuosittaiseen toimintasuunnitelmaan ja niiden toteutuminen raportoidaan toimintakertomuksessa. Lisäksi yhteisten alueiden istutuksista ja hoidosta laaditaan vuosittain toimintasuunnitelma.

Yhdistys valitsee ympäristövastaavan ja ympäristöryhmän suunnitelmien toteuttamiseksi. Ympäristövastaavalle järjestetään tapaamisia ja koulutusta yhdessä muiden vastuuhenkilöiden kanssa.

Lähteet

- Suomen puutarhaliiton nettisivut (siirtolapuutarhaliitto.fi)
- Kansallinen pölyttäjä strategia
(julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163909)
- Vieraslajit (vieraslajit.fi/)
- Kompostointiopas, Helsingin seudun ympäristöpalvelut
(julkaisu.hsy.fi/kompostointiopas.html)

Toimenpide	Toteutus: palstalaiset	Toteutus: yhdistys	Huomioita
Istutukset ja hoito	<p>Palstalaiset osallistuvat yhteisten alueiden istutuksiin ja hoitoon talkootyönä.</p> <p>Suuret luonnon puut eivät kuulu siirtolapuutarhoihin.</p> <p>Vältetään vieraslajeja, suositaan pörräisiä.</p> <p>Orapihlaja-aitojen leikkauksesta palstansa osalta vastaa palstalainen.</p>	<p>Yhdistys laatii suunnitelman istutuksista ja ympäristön parannuksista, jotka toteutetaan lähivuosina.</p> <p>Vuosittaiset suunnitelmat esitellään yhdistyksen kevätkokouksessa</p>	<p>Pyritään tekemään istutuksista mahdollisimman helppohoitoisia</p> <p>Rikkaruohot torjutaan mekaanisesti, kasvinsuojeluaineita ei käytetä, lannoitteet ovat kesto-lannoitteita</p>
Vieraslajit	<p>Poistetaan palstalta haitalliset vieraslajit:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kurturuusu • jättipalsami • komealupiini • jättiputket • japanintatar <p>Estetään muidenkin vieraslajien leviäminen oman palstan</p>	<p>Tiedotetaan vieraslajeista hävittämisestä.</p> <p>Palstantarkastuksen yhteydessä kartoitetaan palstojen vieraslajit ja neuvotaan niiden hävittämisessä.</p>	<p>Vieraslajit hävitetään pussitettuna sekajätteenä.</p>

	<p>ulkopuolelle kitkeämällä ja estämällä niiden siementäminen mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • valkokarhunköynnös (elämänlanka) • kanadan- ja isopiisku • rikkanenätti • raunioyrtit • pajuasteri <p>Poistetaan vieraslajikasvit yleisiltä alueilta.</p>		
Jätehuolto	<p>Ei heitellä roskia teille.</p> <p>Palstalaiset lajittelevat jätteensä jätteastioihin.</p> <p>Ei täytetä keräyslaatikoita niin, että kansi ei mahdu kiinni.</p> <p>Kaikki ruokajäte pannaan biojätteeseen tai kompostoidaan omalla palstalla vain eristetyssä lämpökompostorissa.</p>	<p>Rakennetaan roskakatos/-aitaus uudelle puolelle.</p> <p>Jätehuollosta tiedotetaan yhdistyksen nettisivuilla.</p> <p>Aluevastaavat seuraavat jätteastioiden täyttymistä ja huolehtivat tyhjennyksestä.</p>	<p>Aitauksesta hyötyä melun estoon.</p>
Kompostointi	<p>Puutarhajäte kompostoidaan omalla palstalla. Muuta biojätettä saa kompostoida vain hyvin eristetyissä lämpökompostoreissa</p> <p>Viherjätettä ei saa viedä roskiksiin.</p>	<p>Yhteisiltä alueilta tulevat jätteet voi viedä yhdistyksen komposteihin.</p> <p>Ruohojäte voi jäädä nurmikoille.</p>	<p>Elämänlankaa ja tautisia kasveja ja kasvinosia ei saa laittaa kompostiin, jos ei ole varma, että se tuhoaa taudin levittäjät (lämpökompostori).</p>

	<p>Kompostointiopas (Helsingin seudun ympäristöpalvelut) https://julkaisu.hsy.fi/kompostointiopas.html</p>		
Risut ja muu maatuva jäte	<p>Jokainen kompostoi oman palstansa puutarhajätteen omalla palstalla tai toimittaa sen kaatopaikalle.</p>	<p>Yhdistys ottaa risulavat sekä uudelle että vanhalle puolelle keväällä ja syksyllä.</p> <p>Järjestetään mahdollisuus risujen hakettamiseen kompostin kuiva-ainekseksi yhdistyksen ekovessaan.</p>	
Kierrätys	<p>Ehjiä ja käyttökelpoisia tavaroita voi panna tarjolle portin pieleen lyhytaikaisesti.</p>	<p>Tapahtumien yhteydessä kirpputoreja.</p> <p>Yhdistyksen kirpputori</p>	
Siilit	<p>Tarjotaan helteillä tuoretta vettä matalalta astialta.</p> <p>Korjataan loppu ruoka ruokailun jälkeen pois, ettei se houkuttele rottia.</p>		
Rotat, kotilot ja etanat	<p>Rottahavainnoista ilmoitetaan hallitukselle. Rottia hävitetään loukuttamalla, ei myrkyttämällä. Piha pidetään siistinä,</p>	<p>Tiedotetaan palstalaisille haitallisista eläimistä.</p> <p>Havainnoista ilmoitetaan</p>	<p>Ferramol aiheuttaa ongelmia eläimille, jotka syövät kotiloita.</p> <p>Hiirien ja rottien saataville ei saa jättää mitään syötävää.</p>

	<p>ettei rotilla ole pesä- ja piilopaikkoja.</p> <p>Maahan pudonneet hedelmät ja marjat korjataan pois.</p> <p>Kaikki ruokajäte pannaan biojätteeseen tai kompostoidaan omalla palstalla vain eristetyssä lämpökompostorissa.</p> <p>Espanjansiruetanoita on jo Tampereella. Ei tuoda taimia (tarkastamatta) muualta, koska niissä voi olla munia.</p> <p>Kotiloita voi halutessaan hävittää keräämällä etikalla tai astianpesuaineella terästettyyn vesipulloon ja viedä sekajätteeseen.</p>	<p>tarvittaessa kaupungille.</p>	<p>Lintuja ruokkimalla ruokkii myös rottia.</p> <p>Rotta pääsee muutaman sentin raosta jäteastiaan, siksi niiden pitää olla umpinaisia.</p>
<p>Neuvonta, ohjaus ja tapahtumat</p>		<p>Järjestetään 1-2 kurssia tai ympäristökävelyä vuosittain.</p> <p>Tuotetaan ajankohtaisia ohjeita yhdistyksen nettisivuille.</p> <p>Käytetään apuna tapahtumia, ilmoitustauluja ja Facebook-ryhmiä.</p>	